

BARBAROS ZIRHLIMIZIN İNGİLİZ DENİZALTISI TARAFINDAN BATIRILIŞI

Yakın bir istikbalde (gelecekte) nail olacağımız muhteşem bir kuvve-i bahriyenin (deniz kuvvetlerinin) pişdarlarından (öncülerinden) Osmanlı donanmasının amiral gemisi Barbaros Hayreddin Zırhlısı

Bu konuya ilgi duymamın başlıca nedeni Barbaros zırhlısında şehit düşmüş bir Alucralı hemşehrim bulunmasıdır. Bunun yanında şu günlerde Osmanlı Deniz Savaşları'nın da anlatıldığı Muharebat-ı Bahriye-i Osmaniye isimli bir kitabın da çevirisini yapıyorum. Yine bunun yanında Barbaros Hayreddin paşa ile kardeşlerinin sergüzeştlerinin anlatıldığı ve kanun-i Sultan Süleyman'ın tavsiyesi ile Barbaros Hayreddin Paşa'nın anlatımıyla reislerinden birisi tarafından yazılmış Gazâvat-ı Hayreddin Paşa'yı okumuş olmam bu konulara olan merakımı da artırdı. Şehit hemşehrim'den başlayacak olursak onunla ilgili bilgi bil-vesile Deniz Arşiv Müdürlüğünden alınmış olup, aşağıdaki gibidir.

Yapılacak iş ve işlemlere esas olmak üzere Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Deniz Arşiv Müdürlüğü ile yapılan yazışma neticesinde anılan Komutanlıktan gelen 06/07/1977 tarih ve 4185-817-77 sayılı yazıda "Barboros Zırhlısı Personelinden Askeri Sanatkar Burgucu Karahisarlı Yelek Oğullarından Veli oğlu Arif'in (Meratip No:444) 26/07/1331 tarihinde adı geçen Zırhlının Çanakkale'de Doğan Arslan Feneri hizasında bir düşman Demizaltısı tarafından torpillenerek batışı esnasında Şehiden Vefat ettiği Alucra Askerlik Şubesi Başkanlığına bildirilmiştir...." denilmektedir.

Barbaros Hayreddin Zırhlısının İngilizler tarafından batırıldığı ile ilgili daha önce de bir yazı yazmıştım. Bu yazı dönemin bir gazete haberi idi ve şöyleydi:

"Tebliğ-i resmide (resmi bildiride) Çanakkale'de düşman tahtelbahri (denizaltısı) tarafından gark edildiği (batırıldığı) beyan olunan (Barbaros Hayreddin) zırhlısının zayii (kaybedilişi) şayan-ı teessüf olmakla beraber sefine-i mezkûre pek büyük bir kıymet-i harbiyeye haiz değildi. Alman donanmasındaki eşleri (benzerleri) çoktan muvazzaf (görevli) filodan çıkarılarak kabili sevk balonların (zeplinlerin) bomba endaht (atış) tecrübelerinde hedef vazifesini görmekte olan

bu zırhlı 1891 senesinde vaz'-ı destek edilmiş olup yirmi dört senelik eski bir sefine idi. Harb-ı hazırda açık deniz filomuzdan ayrılarak sevâhil (sahiller) müdafaasına tahsis olunmuştu.”¹

Bahse konu gazetede olay küçümsense ve önemsiz bir kayıp gibi gösterilmiş olsa da durum aslında hiç de öyle değildir. Batan geminin özellikle ve hakkında verilen diğer ilgiler şöyledir:

“Barbaros Hayreddin veya SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm zırhlısı okyanus ötesi sefer yapabilen bir Alman zırhlısıdır. Alman İmparatorluk Donanması ve sonrasında Osmanlı Donanması'nda görev yapmıştır. 1890 yılında Kaiserliche Werft Wilhelmshaven'da inşa çalışmaları başladı, 1891'de denize indirildi ve 1893'te tamamlandı. Geminin yapımı 11,23 milyon marka mal oldu. Brandenburg sınıfı savaş gemileri üç zırhlı tarette taşıdıkları altı ana top ile diğer donanmaların iki tarette dört top taşıyan gemilerine kıyasla daha modern bir tasarımdı. Kurfürst Friedrich Wilhelm Alman İmparatorluk Donanması'ndaki görev süresi boyunca az sayıda aktif görevde bulundu. Üçkardeş gemisiyle beraber 1900-1901 yıllarında Çin'deki Boxer Ayaklanması'nda görev yaptı. Gemi 1904-1905 yıllarında büyük çaplı yenilemeden geçti. 1910 yılında Kurfürst Friedrich Wilhelm Osmanlı İmparatorluğu'na satılarak Barbaros Hayreddin adını aldı. Osmanlı hizmetinde Balkan Savaşları'nda görev aldı, Aralık 1912 ve Ocak 1913'te Yunan donanmasına karşı iki muharebeye katıldı, savaş boyunca Trakya'da Osmanlı kara kuvvetlerine destek sağladı. 8 Ağustos 1915'te Çanakkale'de İngiliz denizaltısı HMS E11 tarafından torpido atılarak batırıldı. 1. Dünya Savaşı, 1914 yazında Avrupa'da patlak vermiş; ancak Osmanlı Devleti, sonradan kendi donanmasına kattığı Yavuz'un Sivastopol'ü bombalamasıyla Rusya, Fransa ve Büyük Britanya'ya karşı savaş ilan ettiği Kasım ayı başlarına kadar tarafsız kalmıştır. 1914 ve 1915 yılları arasında geminin bazı silahları sökülerek, Çanakkale'de kıyı savunmasında kullanılmıştır. 8 Ağustos 1915 tarihinde Çanakkale'deki Osmanlı Devleti savunmasına destek vermek üzere giderken, İngiliz E11 denizaltısının attığı tek bir torpido ile vurulmuş ve 253 mürettebatı ile batmıştır.”²

İkinci kez bu konuda yazı yazmama vesile olan husus ise konuyla ilgili yeni bilgilere ulaşılmış olmamdır. Bunlardan en öne önemlisi gemiden sağ kurtulan bir subayın kaleme aldığı iki sayfalık Osmanlıca yazıdır. Bunu okudum ve çözümünü alt tarafta verdiğim için ayrıca detayına girmeyeceğim. Ayrıca en altta örneği bulunan ve 1938'de Rahmi Yağız tarafından yazılmış olan bir yazıda gemi yara aldıktan sonra yola devam edilmemesi ve en yakın kıyıya yanaşılması hususunda gemi süvarisi Arif Bey'in uyarıldığı halde ısrarla yala devam emri verdiğinden alınmaya çalışılan önlemlerin fayda vermedi ve geminin battığı belirtilmektedir. Değişik kâynaklarda şehit sayısı ile ilgili farklı ve daha az rakamlar verilirken hatıratın sahibi Hamdi Kaptan 450'den fazla şehit verildiğini belirtmiştir. Olayın birinci derecede yaşayanı ve görgü şahidi olduğundan onun belirttiklerini itibara almak gerekmektedir.

Osmanlı devleti süresince sadece denizlerde onbinlerce şehidimiz olduğunu hatırlayalım ve cümle şehitlerimiz için Fatiha okuyalım. Onlara çok şey borçluyuz.

¹ 9 Ağustos 1915 Tasfir-i Efkâr Gazetesi

<https://alucradantarihebakis.files.wordpress.com/2021/04/barbaros-hayreddin-zirhlisi.pdf?fbclid=IwAR3BDDkCP7B-3yIRNessZK8OIDzyPv1eAzjqT22iwhPxyHdUn8enMDpQHJY>

² [https://tr.wikipedia.org/wiki/Barbaros_Hayreddin_\(z%C4%B1rhl%C4%B1\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Barbaros_Hayreddin_(z%C4%B1rhl%C4%B1))

Hamdi Kaplan

چنانچه قلعه حربنده بر این روزگار آتشی حرفند هر ساله با جان با بارهای
در قلعه با جانها شادی اولیغ و قایق

چنانچه قلعه حربنده ، مایه‌ری قصه‌سی اولنده کون قره ده کی دشمه خطری و کنگر مسله با فلاشه دشمه خطری
اوزه نجه آتیره طوخی آتخوله یاردم ایدوره - بومیانده یوزاندن موره به کیه دگر آتیرک بومورنه ده اوزدوره -
طوره یورو آتیرکی جمله اهلیت ایدوره بدله . بو شرط قایقسته نری استایرله آتیر دیر خلیجه کوردک .
موره ده دشمه دگر آتیرکی چنانچه قلعه سوقیانن لمانه لمانه اکاننه حاله قوشلردی . ایله آتیر خلیجه یایوره ده .
چنانچه قلعه یطوخی کوردنمان ایجه ائیمه . بو قیغی کورله بی تورمان ایجه ائیمه اوله واسطه اولانده دگر آتیرنه
قایق زلفی ضایع کورله . کیده قمار نوبی آتسه اوزنه تارنه اولنده بولوره دم . سوزنر بیلکلی طفر عارنه
کیده اوزده ایله دنفا قایق عارک یاغ قوره سندن چنوب کلدی . سوزنر : طوخوره اشارت قوریلر اوز قوره
لمانه دیا نیر چنانچه قلعه حرکت ایدر چان دیری . سوزنر چرنا : یاغ حرکت نوبی بزره ده دینه بی دیری .
(چرنا اوله چنانچه قلعه ده طوخور بیی زلفی ایله قایق یایوره ده) - بومیه همانلری چان مونه لر بوردوره
بنا کور . (۷۰۰) مرتبات قایلده . آتیر اولندن کورنه آتیه قوره کون اولنده قوریلر برلیدر .
چنانچه قلعه یاره کوره به صریه نظام نیر قوی یوزنن برکاتب ایله چنانچه صخره اولدر . موکم خور
آت . ایجه لر قیغه سرتن ده آتیشی ۱۵ : ۱۶ میل اولدینده کورک بی قراقله کیمیک سرتلر آتیه چندی
بونه خورنه عمارت کورک . قی صرتن آتیه آلاجه قراقله مونه لر کورکده دوشم ایلی جمله حرفه نظر ایلی
کوریلر آتیرکی کورکی اوزلر محشری خلیجه کور . وراج دودلری آره سده بولنه چینه ده . بونه ایستقر سونوک
چان چان . لوزمانه مفرزده ایلی طوره بزره طاقت ایدرکله بوزنه یان (بهی بی) دیرلرک آت چرنا بر طوره بزره
طاقت ایدوره . بونه کیه کورک قلعه آتیرلر جمله کورلیدر ایجری کوره صدک . دشمه بزی اوزده
کوریلر مونه نری ورتنری ده نیمی ایدرک اولنده کیمه نری کلمسه . بولور اولنده چنانچه آتیرله قندی بوزنده
طوره بیللنه . ایجه و بارده اولدینده ولسه بر انضام بقا قده فیرلانم اولدینده سوزنر . آت کورکده
کوریلر ایدر کورک ایجه کورک ۱۰۰۵ لور بزاریه به چیم . وظیفه : - حرب موقع ، طوخی ساندان ایدی .
بوزی زره کورکده نا آتیه ، ۸۸ لور چنانچه کورک ایجه برناج آت توابعه قور . صکره ده آتیرله بری
اولدینده صخره نفلری ده بوزنه . کیم یا ایلی آتیه لور بر کورک قورنولر ایدر بولمانه یکانه بر بوزی ایدی .
زره کورکده ده قیانه آتیرلر بزا ایدرکله کورک زره قیانه لور قیا نوبی اسقور لور کورکله بوزی ایجه حقیقته کورکله
آتیرنه اوزنر نجه ایلی کورکده آره سده قایلده کورکله بزانده لور بوزنر . و کورکله آت خیره لور بوزنده
دویمه برانه ایجه حقیقته اولور دی . بو طوخی ساندان مامور یکانه ضابط اولدینده و بوساندانده

Çanakkale harbinde bir İngiliz denizaltısı tarafından torpillenerek batan Barbaros zırhlısının batarken şahidi olduğum vekâyi

Çanakkale harbinde Maydos kasabası önünden gerek karadaki düşman hatları ve gerekse sahile yaklaşan düşman gemileri üzerine aşırma topçu ateşimizle yardım ediyorduk. Bu meyanda boğazdan Marmara'ya geçen denizaltıların hücumlarına da uğradık. Torpido attıkları halde isabet ettiremediler. Bu şerait karşısında bizi İstanbul'a aldıldılar, Halice girdik.

Marmara'da düşman denizaltıları Çanakkale sevkiyatını hemen hemen imkânsız hale koymuşlardı. İki aydır Haliç'de yatıyorduk.

Çanakkale'ye bomba göndermek icab etmiş, bu kıymetli hamuleyi götürmek için en emin vasıta olarak denizaltılara karşı zırhlı münasip görülmüş. Gemide mu'tad (alışılabilen) nöbeti almış, orta taretin önünde bulunuyordum. Süvârimiz³ (kaptanımız) Binbaşı Muzaffer Adil Bey de orada iken donanma kumandanı Arif Paşa kamarasından çıkıp geldi. Süvâriye (kaptana), Turgud'a işareti veriniz, uçaklara hemen dayansınlar. Çanakkale hareket edecek dedi. Süvarimiz cevaben: Paşam hareket nöbeti bizdedir deyince peki dedi. (Çünkü öyle Çanakkale'de Turgud Reis Zırhlısı ile münavebe yapılarak) Bomda sandıklarını hâmil (yükü) Mavunalar bordamıza yanaştılar. (700) mürettebat faaliyette aynamız olmadığından güverte altında kamaraların önüne koridorlara yerleştirildi.

Çanakkale'ye para götüren harbiye nezaretinden kıdemli yüzbaşı bir kâtip ile teyyareci zabitanına misafireten geldiler. Mevsim yaz, Temmuz ayı geceler kısa süratimizde azami 15: 16 mil olduğundan Gelibolu'ya karanlıkta geçmek tehlikeyi azaltacaktı. Bütün gayrete rağmen geciktik. Hatta hareketimiz anında alaca karanlıkta Mağunalar gelmeye devam ettiği halde sarf-ı nazar edildiği köprüler açıldı. Köprü üzerleri mahşeri kalabalık, veda düdüklüleri arasında yola çıktık. Bütün ışıklarımız sönük. Haricen her zaman seferimizde iki torpido bize refakat ederken bu defa yalnız (Beybi)⁴ dediğimiz en küçük bir torpidomuz refakat ediyordu. Bütün gece son süratle seyr ettiğimiz halde Gelibolu'dan içeri girememiştik. Düşman bizi uzaktan 1-görmüş, rotamızı ve süratimizi de tayin ederek önünden geçmemizi beklemiş. Bolayır önünde Doğan Arslan Feneri civarında torpillendik. Rahatci (istirahatte) ve ürüyada (rüyada) olduğundan müthiş bir infilakla yataktan fırladım. Elektrikler sönmüştü. Alt güverteye hücum eden suların içinden geçerek 10,5'luk bataryaya çıktım. Vazifem: -Harb mevkiim topçu santrali idi. Burası nere güvertenin altında, 8,8'lik cephaneliğin epeyce birkaç alet konacak kadar sonradan ayrılmış bir yer olduğundan tahlisiye menfezleri de yoktu. Gemi yattığı anda hiçbir kurtuluş ümidi bulunmayan yegâne yer burası idi. Zırh güvertede kapak açılır biz indikten sonra zırh kapak kapanıp iskorlu (sürgülü) kelekleri iyice sıkıştırdıktan sonra ayrıca üzerine iki güverte arasına kalın kütüklerden payandalar verildiği aşağıdan yani mezarımızdan duymak bir an için hazin oluyordu. Bu topçu santraline memur yegâne zabıt olduğundan ve bu santralde...

³ Osmanlı Bahriye teşkilâtında kapudâne, patrona ve riyâleden sonraki rütbede bulunan kaptanın unvânı.

⁴ Bebek

FF7087001A1

— < —

آنجو بيوك جو بولاراك آيتنده قوللايله ريفتمه مير وار ديامنده كي وظيفه م ، غراندي هيا قلمده دگر آتاي
كوز جيلگي ايدى . ياكز ساترال افرامك يايي داغا وظيفه ياشنده نوبته مته بولموردى . ايشه
۱۰۰۵ نوبه بشاريه به جيلگيم وقت ده حال هجانه آسا نومونده آتايي ياقولمده ، نويي وار ديا افرامك
تخيم ايدره بولرك لويگه آره منده غيب اولدولرين كورم . ده حال ققانده كوپرينه جيلگيم .
دوخا قولاندق عارف ياشا ، سوار مز بيلگي ن فله عارل ياشا ، ايلغي قوردنه تير ايلغي محمد ، بير حيلغي
يوز ياشي نحرى (اسوه صافلان دليلى اميرال) ، آماره بيلگي ميسى به سيرات حوى ، بولوك يوز ياشم كوزك
كلگه كي هودن قيسى وظيفه ياشنده ايدلر . آماره يوز ياشمى هوپونيوردي . بزكلمر ده هيج بر نلامه
عاشي يوزدي . كيمك ياشي ، ياشه ناره ته قده هوپيه كوپولمه ايدى . ندر يحي هوپورده سجاد
ميا ايدوره دي برانه كلگي كلكه هوپونورده دورمان وظيفه كلك . اشاق پروكوتوري دورلدي
نره قوليه به جايوب يار هچ لندى . آره منده آيتنكده كوي قورولم . عارف ياشا ملت صاهي اولسونه ديهي .
اوآنده اوتى ياشي سيم سيار اولمه ايلغي قوردنه يادوى بيلگه ضيف آره ستم مهندي عمر لطفه كلدى .
آياضه كوي دور بيلگي حالده سلام وظيفي آلدوره ، ۶ يحي ، ۷ يحي ، ۸ يحي بولنه كوزك تمام هو ايله
دولر خرين ايدى . ايلغي قوردنه ، كلى كي دور قورومه ايجمه اكله بولنه لرينه هو آلكز ازمي ويردي .
~~بيلگه كي ليدنه بيلگه عارف ياشا ده جابه يلكه دي قورولمه ازمي ويردي . فقط آرتوه چككلى كلى~~
برقانه كورته ده كورلوردى . مهندي عمر لطفه بشارف آلدوره طمان ايجمه آلدغي ازمي يا حوي ايجمه
داضمه بولموردى . بو وظيفه بر ديره آلموره اولده . بوآنده اشاق كوپرينه وار دوه له به هوپونورم
وار دوه له با جيلگم آره منده بولره كومولم . اكله لطفه الك نمانده بولمخنده كلى كورته ي هوپيه
اورجه قيسه جايه بي هيتارى آتمه . بديره آرتوه بولمخنده كورته باصيردي قورولمديله بيهما اولدور
هوپيه هوپونورمه اولدقم حالده هوپونورينه جيلگي سلام . كلى كي آلت اومت اولمه يار ديره قلمه ي هو ايجمه
اولوره ديكلمه وظيفه كوردم . ~~حاجه كوزك اوزرى~~ حشرده خونزه ايدى . اوآنده برحاج حوه يا حده
سوار مز نظريكي كوردم يوزمه بيلگه لندى بر قورومه اوزره ايدى قمام يا حده يوزمه برحاج بيلگي بشاريه
اعداديه قورم بويجه صايريلدك ديلم وكندمى بولرك جاييه بر قلم . سوارم تا آنده هوپونورمه
اعلاصده ايدى . زفات ايدره ايدريدوم قلمه آره نوره سيار ايدره دگر آلت ايلگه اوقاره اصابت ايدره ميه سى ايجمه
بزه نه قلمه كلگي كور بويرم برت زلفاره ايدى ايجمه چكلمه كلكه قورولم . هيجي ياشه صكره هوپور
استاير ايدى . چكك بزي ده هوپور هوپورديه دغري آيدى هوپونورم صرتمه اوله نندى يوزمده كرت ديلم
هوپور بولرك برونه استونديه سته ياشون بونه قورمه سوارى كلى آلكز ديه يازدم . دگرده كي مرتبتي قورنار قلمه مشكول
اكونوزك نقت نظريكي جيلگم . بزي ده هوپور بولم آلكز صهره به ايدك . اومره هوپيه هوپونورمه وظيفه عارف ياشا كي وظيفي
نحرى كي كوز ديلر . بو فاجعه ده (۷۰۰) كور مرتبته ۱۰۱ كي صاير اولم اوزره (۵۰) دنه قلمه سهرده رلك .

Ancak büyük topların ateşinde kullanıldığından seyr vardiyasındaki vazifem grandî çanaklığında⁵ denizaltı gözcülüğü idi. Yalnız santral efradımın yarısı daima vazife başında nöbetleşe bulunurdu. İşte 10,50'lik bataryaya çıktığım vakit derhal cebhane asansöründen aşağıya yataklığında nöbetçi vardiya efradımın hücum eden suların köpükleri arasında kayıp olduklarını gördüm. Derhal kumanda köprüsüne çıktım.

Donanma kumandanı Arif Paşa, süvarimiz Binbaşı Muzaffer Adil Bey, ikinci kapudan Tekirdağlı Mehmed, seyr zabiti Yüzbaşı Remzi (esbak münakalat vekili amiral), Alman binbaşısı, seyr işareti Avni Bey, Yüzbaşı Küçükçekmeceli Cevdet hepsi vazife başında idiler. Alman yüzbaşısı soyunuyordu. Bizimkilerde hiçbir telaş alameti yoktu. Geminin başı, baş tarete kadar suya gömülmüş idi. Tedrici surette sancağa meyl ediyordu. Bir an geldi ki tutunmadan duramaz vaziyete geldik. İşaret projektörü devrildi.

Zırh kuleye çarpıp parçalandı. Arasında ezilmekten güç kurtuldum. Arif Paşa millet sağ olsun dedi. O anda üstü başı simsiyah olmuş. İkinci kapudan (kaptan) yaveri bulunan sınıf arkadaşım mühendis Ömer Lütfi geldi. Ayakta güç durabildiği halde selam ve vaziyeti alarak 6'nci, 7'nci, 8'nci bölmelerin tamamen su ile dolduklarını rapor etti. İkinci kapudan (kaptan) gemiyi doğrultmak için iskele bölmelerine su alınız emrini verdi. Arif Paşa da can yelekleri takılsın emrini verdi. Fakat artık elini bırakan güvertede tekerleniyordu. Mühendis Ömer Lütfi bu şerait altında geminin içine aldığı emri yapmak için dalmış bulunuyordu. Bu vaziyetten birdenbire alabora olduk. Bu anda işaret köprüsünde vardavelaya⁶ tutunmuşum. Vardavela bacaklarım arasında sulara gömüldüm. İskele tarafında en kenarda bulunduğumdan gemi güvertesi suya vurunca dış cereyan (akıntı) beni dışarı atmış. Benden az ötede bulunanları güverte bastırdı, kurtulamadılar, şehit oldular. Çok su yutmuş olduğum halde su yüzüne çıkabildim. Gemiyi alt üst olmuş, yaridan fazlası su içinde olarak dikilmiş vaziyette gördüm. Denizin üzeri mahşerden numune idi. O anda birkaç metre yanımda süvarimiz (gemi kaptanımız) Muzaffer Bey'i gördüm. Yüzme bilmediğinden boğulmak üzere idi. Hemen yanımda yüzen bir can yeleğini yakalayarak imdadına koştum. Boynuma sarılınız dedim ve kendimizi suların cereyanına (akışına) bıraktım. Süvarim (kaptanım) te'essüründen (üzüntüsünden) hüngür hüngür ağlamakta idi. Refakat eden torpido tam hızla aramızda seyr ediyor deniz altının ona da isabet ettirememesi için bir an bize doğru geldiğini görüyorum. Bereket zikzak seyrettiği için ezilmekten kurtulduk. Hayli zaman sonra torpido stoper⁷ etti (durdu, kesildi). Bizi de sular torpidoya doğru attı. Çünkü süvarim sırtımda olduğundan yüzmekte serbest değildim. Torpidonun pervane iskondurasına (tahrik miline) yapışıp bütün kuvvetimle süvari bey'i alınız diye bağırdım. Denizdeki mürettebatını kurtarmakla meşgul olanların dikkat-i nazarını çektim. Bizi de torpidoya aldılar. Kamaraya indik. O sıra çok su yutmuş vaziyette Arif Paşa'yı ve seyr zabiti Fahri'yi getirdiler. Bu faciada (700) küsur mürettebattan 21 gemi zabiti olmak üzere (450)'den fazla şehit verdik.

⁵ Grandî gemideki en yüksek direktir. O direkte bulunan ufku gözlemeye yarayan minare şerefesine benzeyen yere de grandî çanaklığı denir.

⁶ Vardavela, gemilerde üst güverteler veya diğer üst yapıların üzerinde, kenarlara diklemesine yerleştirilmiş korkuluklar.

⁷ Çalışan bir mekanizmanın durması, stop etmesi.

Emekli Türk Amiral Gemisi:

BARBAROS MARMARADA NASIL BATTI?

Büyük harbin facialarından birini teşkil eden bu hâdisenin zarar plânçosu (281) Türk denizcisine mal olduğunu gösteriyor...

Barbarosu bir torpito ile batıran kaptan Nazmet; şimdi İngiliz Anavatan filosunun seçme erkânından biridir.

Yazan : Rahmi YAĞIZ

Bugün, batışından uzun yıllar geçtiği halde hâlâ halledilememiş bir mesele; bir rivayet ihtilâfı halinde deniz yazılarıyla alakadar karilerin fikirlerini kurcalayan Osmanlı donanmasının «Yavuz» dan evvelki Amiral gemisi Barbarosun torpillenmesi muhtelif hikâyelere yol açmaktadır. Bunu okuyucularımın aldığım mektuplardan öğreniyorum... Alman donanmasından tekaüt edildikten sonra yeni bir materyalmiş gibi hemen satın alınan ve Osmanlı deniz kuvvetlerine ilhak edilen yaşlı Barbarosun batışı umumî harbin; acizinde çırpınan Osmanlı hükûmetine hediye ettiği facialardan birini teşkil eder.

Dikkatsizlik ve.. fazla hüsnüniyetten meydana gelen bir inanın kurbanı olan bu zirhlinin Marmarada batışı yüz binlerce lira tutarındaki bir ziyandan başka manevî zararcı da bu rakamın çok üstünde bir yekûna kadar yükselir.

Bugün tarihin sinesine intikal eden Barbaros ve Barbarosla birlikte batan, can veren Türk denizcilerinin hatıraları önünde yaşlı gözlerle saygı vaziyeti almakta gecikmiyen okuyucularına bu facianın tafsilâtını veriyorum :

Çanakkale boğazı en kanlı muharebelerle en akla gelmez çarpışmaların mihrak noktasını teşkil ettiği sıralardaydı..

İri gövdeleri, ateş saçan dehşetli toplarıyla birer seyyar yanardağa benzeyen düşman donanması avuç içi kadar bir toprak parçasının üzerinde payitaht kapılarını koruyan aslan Türk evlâtlarının üzerine dört bir yandan ateş yağ-

6.

dıyor, cehennem sağnakları, çelik yağmurları, ölüm kasırgaları altında çamurlu tüfek kundaklarını avuçlayan yılmaz Türk erleri kan köpükleri arasında fırtınalaşan ruhlarının bütün şiddetle saldırılara, zorlamalara karşı koyuyorlardı. İstanbul, saray, umumî karargâh, Babâli, ve nihayet imparatorluk hudutlarının en köşe bucak noktaları bu yedi düvelin bütün ölüm vasıtalarını yığıldıkları noktayı dikkat ve alâka ile gözönünde tutuyorlardı..

Boğaz suları hertürlü deniz harp vasıtalarıyla kapatılmış, mayinler, torpitolar, katil vıziltılarla buraya yaklaşan her vasıtaya ölüm sar'aları geçirtmeğe başlamışlardı..

Babriye nezareti İstinye önünde eli kolu bağlı gibi duran ve bu zorlayışa karşı birşey yapamayan donanmadan istifade edemiyor; bütün ümit, Çanakkalenin kanlı sırtlarında tüfeğine yaslanan Mehmetciklerle sahil tabyelerin-

Komodor miralay Remzi Bey

deki yılmaz Türk topçularına bağlanmış bekleniyordu..

Herşeye rağmen Babriye Nezareti o zaman Osmanlı donanma kumandanı Alman Amiralı Şoson (paşa) dan donanmanın hareketi hakkında fikir sormuş; erkânıharbiyesile uzun uzadıya münakaşalardan sonra Şoson şu kararı vermişti :

— «Boğaz zorlamaları şimdilik neticesiz gibi görünmektedir. Maamafih eğer forse muvaffak olursa o zaman Osmanlı donanmasına düşen vazife Boğazın en dar mıntakası olan Nâra burnu arkasına gelmek, bu dar geçitten ancak teker teker geçmek zaruretinde olan düşman deniz kuvvetlerine donanmanın bütün toplarını tevcih etmek, ayrıca deströyer ve kruvazör filolarıyla hücum edilerek bu teşebbüsü akim bırakmaktır.»

Bu fikir kabul edildikten sonra derhal tertibat alması nezarettin kumandanlığı emredildi. Amiral Şoson da donanmayı başta Yavuz olmak üzere bütün birinci ve ikinci zirhli fırkalar ile İstinye'de istim üzerinde bulundurdu. Vaziyeti tarassut ve ilk hücumu yapmak için de donanma ikinci kumandanı Kalyon kaptanı Arif bey ile bir deströyer filotillasını Boğaza gönderdi.

Bu deströyerleri muhafaza için ikinci fırkadan bir zirhli (Barbaros) orada bulunacak, haftada bir diğer bir zirhli kruvazörle nöbet değiştirecekti.

Barbaros ilk nöbetini savmış, bir hafta da Haliçte istirahat ettikten sonra yeniden vardiya almak için Çanakkaleye hareket ediyordu.

SALT
ARAŞTIRMA

FFTO 82002A1

Sabahleyin köprü açılır açılmaz Ha-
liçten çıkan zırlı, Arif beyin forsunu
provasında dalgalandıra dalgalandıra
Marmaraya girmiş, boğaza doğru hızla
yola koyulmuştu.

Hava çok güzeldi.. Deniz sakin bir
uyuyuşla yaldızlanıyor, tahtelbahir kor-
kusuyula hiç bir geminin yola çıkmadığı
Marmarada ufuklar duman sütunlarına
hasret ıssız birer gök parçasını andırı-
yordu..

Efrat vardiya başında, sade dikkat
kesilen tavırlarla vazifelerine bakıyor-
lar.. tahtelbahir taarruzlarına karşı rasit-
lar dürbünlerini suyun her tarafında
dolaştırıyor, bir pe-
riskop izi, bir tor-
pito eseri bulmağa
uğraşıyorlardı..

Barbarosun ku-
manda köprüsünde
kumandan Arif
bey, süvari Muzaf-
fer kaptan [1] Al-
man deniz mütehas-
sısı [2] sefine erk-
kânı toplanmışlar,
çay içiyorlar, boğaz
muharebeleri, Mar-
maradaki tahtelba-
hirler etrafında
sohbet ediyorlardı.

Gemi, Bolayır
önlerine kadar arı-
zasız gelmiş, hiçbir

şüphezine rastlamıyan subaylar ve mü-
rettebatta, tahtelbahir hikâyelerinin ma-
saldan ibaret olduğu kanaati uyanmıştı..
Bolayır bordalanırken gemide bir heyec-
can havası esti.. Koşuşmalar, naralar
duyuldu.. Prova sereni vardiyasındaki
rasidin yüksek sesle şu raporu işitildi:

— Sancak bordamızda torpido var!..

Bir anda bu nara damarlardaki ka-
nı uyuşturdu.. Kumanda köprüsünde
rahat rahat çay içen sefine erkânı yer-
lerinden fırladılar.. Süvari merdivene
doğru koştu.. Bir infilâk, kulakları tir-
malıyan bir patlayış, Barbarosu yerin-
den sarsan, dehşetli bir gümbürtü bir
anda yaşlı Osmanlı amiral gemisini kara,
kapkara bir duman bulutuna soktu..
Bağrısmalar, çağrısmalar, koşuşmalar..
kumanda ve emirler birbirini kovaladı.
Biraz sonra duman sıyrıldı.. ve.. her-
kesin yüreğini ağzına getiren bir haber,
ikinci kaptan Tekirdağlı Mehmet kaptan-
nın şu raporu faciayı anlattı:

— Sancak bordasında baştan bir ya-
ra aldık!.. Yara yerine müsademe pa-
leti atıldı.. fakat 170 kiloluk ağır torpi-

[1] Deniz yolları müdürlüğünden ayrılan
Bay Muzaffer.

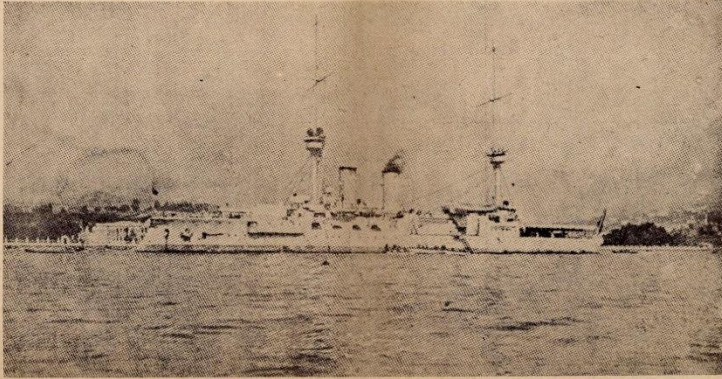
[2] Amiral Şoson, Türk denizcilerine itimat
etmez, her gemiye bir de mütehasş Alman su-
bayı koyardı. R. Y.

tonun açtığı yara paletle falan kapatı-
lacak cinsten değildi..

Tekirdağlı Mehmet kaptan yara ba-
şında tedbir almağa uğraşiyor, nöbetçi
zabiti Muzaffer kaptan gemide inzibati
temine çalışıyor, kumanda köprüsünde
süvari ile gemi erkânı harbiyesi vaziyeti
kurtaracak tertibatla meşgul oluyordu.

Yara biraz büyük olmakla beraber
öldürücü mahiyette değildi. Süvari şu
kararı vermişti:

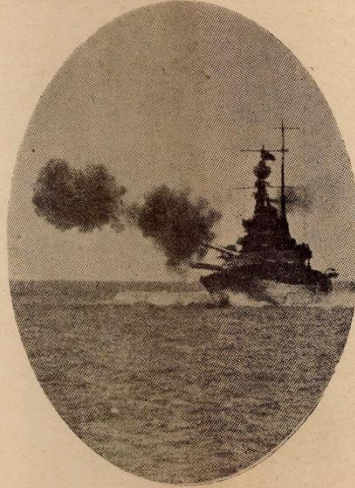
«Yakın bulunan Bolayır sahillerine
baştan kara etmek!..» Fakat kumandan
Arif bey buna taraftar olmuyor, gemi-
nin yola devam etmesini istiyordu.

Barbaros Hayreddin Zırhlısı : Dolmaçahçe önünde

Süvari, kumandanla bu nokta etra-
fında münakaşa etti, fikrini kabul etti-
remedi. Arif bey ısrarının neticesini
şöylece kat'i şekle koydu:

— Donanma kumandanı sıfatile em-
rediyorum.. Gemi yoluna devam edecek.
Yaralı Barbaros Çanakkaleye doğru
rotasını takibe koyuldu.. çok geçmedi.

İri gövdeleri, ateş saçan dehşetli toplarıyla birer
seyyar yanardağına benzeyen düşman donanması..

gemi sür'atten düştü. Arif bey sordu:

— Hızımız azalıyor.. Muzaffer bey
yol mu kestiniz?

Süvari makine telgrafına seslendi:

— Tam yol..

Aşağıdan cevap verdiler:

— Yara yolu kesiyor!..

Gemi, iskele bordasına yaslanıyor
du.. Muzaffer bey bir defa daha ku-
mandara seslendi:

— Beyefendi, imkânı yok, bu tekne
bizi boğaza götürmez!..

— Gideceğiz!..

— Pekil!..

Yola devam edildi.. Yara alındıktan

20 dakika sonra
Barbaros büsbütün
hızdan düştü.. sto-
per etti.. Gemide-
ki haykırışlar tevali
ediyor.. Donkiler
dolan suyu boşalt-
mağa yetişemiyor-
du..

Nihayet Barba-
ros, yıllardır teka-
üde hak kazandığı
halde, tamir tamir
üstüne çalıştırılma-
ğa uğraşmanın son
dakikaları geldiğini
ifade eder bir tarz-
da yaralı bordasına
yaslandı. Yaslanış
çok geçmeden aban
maya döndü. Sü-

vari, son dakikanın geldiğini anlayınca
Arif beye sokuldu:

— Terki sefine emrini veriyorum
kumandan bey!

Dedi, onun cevap vermesini bekle-
meden de emrini verdi:

— Terki sefine!

Mürettebat can kurtaran yeleklerini
kuşanmışlardı.. Flikalar denize indiril-
irken neferler kendilerini denize atı-
lar..

Korkunç bir uğultu ile bölmeleri
kaplıyan, sular Barbarosu denize doğru
alçalttı. Yara tarafına yaslanan gemi
birkaç dakika içinde alabora oldu, ters
döndü, battı.. Yıllardır hak kazandığı
istirahata Marmaranın serin göğsünde
nihayet kavuştu

Gemi torpitoyu yeyemez süvari tel-
sizle boğaza imdat işareti verdirmiş-
ti.. Suyun üzeri çırpınan mürettebat,
devrilmiş flikalar, boğulan insanlarla
dolduğu sırada Deströyerler vak'a yeri-
ne yetiştiler.. Saatlerce uğraşarak de-
nizde çırpınan arkadaşlarını toplamağa
muvaffak oldular..

— Arkası 24 üncü sayfada —

7

BARBAROS MARMARADA NASIL BATTI?

— *Başı 7 inci sayfada* —

Vak'adan sonra zayıat tesbit edildi.

Batan gemi, 281 kişilik bir insan kalabalığını da kendisile beraber Marmaranın dibine indirmiş, 281 Türk yavrusunu serin denizin göğsüne gömmüştü...

Bu meyanda ikinci kaptan Tekirdağlı Mehmet beyle nöbetçi kaptanı Hıfzı bey, eczacı Bedri, yüzbaşı Ethem ve daha bazı subaylar vardı. Muzaffer ve Arif beyler Geliboluda karaya çık-

bildiler... Bahriye nezaretine verilen raporda şu satırlar dikkate çarpıyordu:

«Marmarada seyrüseferi imkânsız hale sokan düşman tahtelbahirlerinin faaliyetine nihayet verilmedikçe sefinelerin bu hale düşmeleri muhakkaktır.»

* *

Binlerce liralık bir tekne ile onun bin misli değerindeki kahraman Türk yavrularını bir anda yokeden bu facia bir hata ve bir ısrarın neticesiydi...